

בעניין:

ענבל פרברית ז' 300002896

מרחוב קיסריה 50, באר שבע 84814

ע"י ב"כ עו"ד ליבי קורן

מדרך נמיר 121/1, תל אביב 62507

התובעת

טל': 054-8311866 פקס': 08-6424990

-נגד-

אוניברסיטת תל אביב,

קריית האוניברסיטה, ת"ד 39040,

רמת-אביב, תל-אביב 69978

הנתבעת

טל' - 03-6408603, פקס' - 03-6407916

סכום התביעה: ₪ 14,500,000

מהות התביעה: ייצוגית- הצהרתית / כספית, החזר תשלומים שנגבו שלא כדין

כתב תביעה

1. בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "החוק" או "חוק תובענות ייצוגיות") ובהתאם לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010 (להלן: "תקנות תובענות ייצוגיות") מתכבדת התובעת (להלן גם: "המבקשת") להגיש לבית המשפט הנכבד, באמצעות באת-כוחה, תובענה נגד הנתבעת ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בקשת האישור (להלן: "הבקשה" או "בקשה זו"), מצורפת לכתב התביעה יחד עם תצהיר נלווה.

2. תובענה זו עוסקת בגבייה של תשלומים שלא כדין, בניגוד להוראות חוק זכויות הסטודנט, תשס"ז-2007 (להלן: "חוק זכויות הסטודנט").
3. כל הטענות הנטענות בכתב תביעה זה, הן מצטברות ו/או חלופיות ו/או משלימות אלה את אלה לפי הדבק הדברים והקשרם ההגיוני.
4. התובעת מותירה בידה את הזכות לשנות ו/או לתקן את כתב התביעה הייצוגית ואת סכומה במידה והדבר יידרש, והכול כתוצאה מגילוי מסמכים החסרים בידה ו/או באם ישתנו הנתונים ו/או העובדות נשוא תביעה ייצוגית זו.

א. עניינה של התביעה והבקשה לאישור

5. עניינה של התביעה נשוא הבקשה לאישור (להלן: "התביעה") בהתנהלותה שלא כדין של הנתבעת (להלן גם: "האוניברסיטה"), אשר אימצה נוהג לפיו מחברות הבחינה של הסטודנטים הנמנים על שורותיה נסרקות ונשמרות כקבצים אלקטרוניים, כאשר על מנת לקבל לידיו העתק מקובץ זה על הסטודנט לשלם מחיר של 5 ₪ לכל מחברת, כאשר בניגוד להוראות החוק, אין לסטודנט כל אפשרות לעיין במחברת הבחינה המקורית ללא תשלום.
6. נכון להיום זו האופציה היחידה אותה מעמידה האוניברסיטה בפני הסטודנטים, לרבות המבקשת, לעיין במחברות הבחינה שלהם.
7. סעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט קובע כדלקמן:

"מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן, וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק".

8. סעיף 15 (ד) ממשיך וקובע כי:
"סטודנט זכאי לערער על ציון של בחינה או עבודה, כאמור בסעיף קטן (ג), ובלבד שעין בבחינה או בעבודה טרם הגשת הערעור".
(החדגשה אינה במקור; הח"מ)

9. את סעיפי החוק יש לפרש ברוח החוק הכללית, אשר ברורה מדברי ההסבר כפי שהובאו בהצעת חוק זכויות הסטודנט (לפני שהחוק אושר) ב- 1505/17/פ:

"לאחרונה אנו עדים לקול זעקה שארגוני הסטודנטים בארץ מרימים בגין קושי במימון הוצאות שכר הלימוד ובד בבד השקעה בלימודים. במקרים רבים סטודנטים נושרים מהמסגרות האקדמיות מפאת בעיות מימון וקיום לימודים במקביל, כשלרוב מדובר בסטודנטים משכונות מצוקה, עיירות פיתוח, יישובי ספר ועולים חדשים.

לפיכך, חובה עלינו לדאוג להגדיר את זכויותיהם של הסטודנטים, ויתרה מזאת, יש לדאוג כי כל סטודנט יוכל לרכוש את מיטב הכלים והשירותים שמעמידה מערכת ההשכלה הגבוהה, באופן שוויוני על מנת להגיע למיצוי מקסימאלי של הפוטנציאל האישי שלו.

עתיד המדינה תלוי ברמת אזרחיה וביכולתם האישית לתרום לחיים הכלכליים בארץ. ככל שנתרום לרכישת השכלה גבוהה בקרב הדור הצעיר, כך נסייע לצמצום הפערים החברתיים בעתיד ונחיה בחברה שוויונית, פורייה ויוצרת.

חוק זה בא להגדיר את זכויות הסטודנט, ולקבוע מסגרת לאכיפה ולקיום החוק.

(ההדגשות אינן במקור; הח"מ)

10. רואים אנו, החוק מעגן בתוכו שתי זכויות שונות הנתונות לסטודנט:
- א. מוסד חייב לאפשר לסטודנט לעיין במחברות בחינה ועבודות מסכמות ללא תשלום.
- ב. כמו כן, סטודנט רשאי לקבל העתק מהבחינה ומהעבודות בתמורה לעלות ההעתק.
- ג. תנאי בלתו אין להגשת ערעור על בחינה או עבודה כאמור הוא עיון בהן טרם הגשת הערעור.
11. כאמור, זכותו של סטודנט לעיין במחברות הבחינה שלו, ללא עלות, מעוגנת מפורשות בחוק זכויות הסטודנט. יותר מכך, מימושה של זכות זו מהווה תנאי בלתו אין להגשמתה של זכות אחרת שהינה אבן יסוד בלימודים האוניברסיטאיים, והיא הזכות לערער על ציון.
12. פגיעה זו הייתה מתרחשת ממילא, גם לו לא היה דבר מצוין מפורשות בחוק, מאחר שברור כי מבלי לעיין במחברות הבחינה לא ניתן להגיש ערעור מושכל על התוצאה והציון, ועיגונה בסעיף 15(ד) לחוק אינו מותיר עוד מקום לספק. כך, נפגעת באופן עקיף גם זכות הערעור.
13. הקשר הגורדי שבין הנגישות למידע לבין היכולת של פלוני למנוע פגיעה בו, להגיש ערר או התנגדות, ולמצות את זכות הטיעון שלו הינו בעל שורשים עמוקים בפסיקה, וראה למשל ברע"א 291/99 מנהל מס ערך מוסף נ' ד.ג.ד. אספקת אבן ירושלים, פ"ד נח(4) 221, 232.
14. כנגד גביה זו שלא כדין, המגיעה לעשרות שקלים מידי שנה לכל סטודנט, עומדים הסטודנטים חסרי אונים, ונאלצים לשלם את הסכום הנדרש על ידי המוסד האוניברסיטאי, על מנת להבטיח זכות המהווה חלק בלתי נפרד מהמסלול האקדמי בו הם צועדים, בגינו משלמים הם שכר לימוד, ותנאי בלתו אין למיצוי כלל זכויותיהם במסגרת זו.
15. המבקשת תטען כי בהתנהלותה זו עברה המשיבה על הוראות החוק, ועל כן, היא חייבת בהשבת הכספים שנגבו שלא כדין, וכן בתיקון דרכיה בעתיד.

ב. הרקע לתובענה

16. המבקשת הינה סטודנטית באוניברסיטת תל אביב, הלומדת לתואר ראשון, במסלול דו חוגי, בחוגים למשפטים ולכלכלה, בפקולטות למשפטים ולמדעי החברה, בהתאמה

17. הנתבעת הינה אוניברסיטת תל אביב, מוסד אקדמי מוביל בישראל, אשר קיבל הכרה מלאה מהמועצה להשכלה גבוהה, למיטב ידיעתה של המבקשת, בשנת 1969. האוניברסיטה מקבלת תקציב מקופת המדינה, בהתאם להנחיות המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה. במסגרת זו, כפופה היא למגבלות לעניין גביית שכר הלימוד בתוכניות המתוקצבות (לרבות אלו בהן לקחה חלק התובעת), ולהחלטות הוועדות המיוחדות לעניין זה (וראה למשל את מסקנות הוועדה הציבורית להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים בראשותו של נשיא ביהמ"ש המחוזי (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד, [להלן: "ועדת וינוגרד"] שהעתקן מצ"ב כנספח 1 לתצהיר המלווה בקשה זו).

18. המבקשת החלה ללמוד אצל הנתבעת בשנת הלימודים תשס"ז, באוקטובר 2007.

19. לאחר השלמת הבחינות בסוף הסמסטר הראשון ללימודיה, ביקשה היא לעיין במחברות הבחינה (לאחר שנבדקו, ונרשמו עליהן הערות הבוחנים), על מנת לקבל משוב על עבודתה, לשפר את הישגיה, ולבחון האם יש מקום להגיש ערעור על ציון כלשהו.

20. להפתעתה, על מנת לעשות כן, נדרשה המבקשת לשלם לאוניברסיטה סכום של 5 שקלים עבור כל מחברות. במצטבר, האמיר סכום זה עד למועד כתיבת שורות אלו לשיעור של כ-30 ש"ח לכל שנת לימודים, וזאת לאחר שהמבקשת ויתרה על העיון ברוב מחברות הבחינה, עקב הרצון להימנע מתשלום המחיר.

21. כפי שעולה מהודעת המזכירות לתלמידי הפקולטה למשפטים, וכן מהודעת המזכירות לתלמידי החוג לכלכלה המצ"ב כנספח 2 לתצהיר הנלווה לבקשה זו, דרישה זו הינה פועל יוצא של הנוהל המוחל בפקולטה למשפטים בה לומדת המבקשת בפרט, ובפקולטות האוניברסיטה בכלל, לפיו מחברות הבחינה נסרקות, וניתן לצפות בהן תמורת תשלום:

"אנחנו סורקים את כל מחברות הבחינה... התשלום יתבצע אוטומטית עם הכניסה לאתר הצפייה במחברות".

22. באתר האוניברסיטה, "מידע אישי לתלמיד", מובהר כי סריקת המחברות מתקיימת לכל הפחות בפקולטות הבאות - הנדסה, מדעים מדויקים, כלכלה, אמנויות, ניהול, משפטים ומדעי החברה, כאשר להערכת המבקשת מדיניות זו קיימת גם בפקולטות אחרות של המשיבה. עוד מצויין שם כי:

"השירות כרוך בתשלום של 5 ש"ח לבחינה (החיוב באמצעות חשבון שכר לימוד)".

23. העתק קשיח של ההבהרה מאתר האוניברסיטה מצ"ב כנספח 3 לתצהיר הנלווה לבקשה זו.

24. המבקשת, שלא הייתה מעוניינת בשירות הסריקה, ביקשה לממש את זכותה על פי דין ולעיין במחברות הבחינה שלה ללא תשלום. לאחר שבקשתה נדחתה על ידי המזכירה, נאלצה לפנות באופן עצמאי לבעלי תפקיד בפקולטות השונות פניותיה לגורמים השונים נדחו כלאחר יד.

25. כך, פנתה המבקשת ביום 22.3.2010 לפרופ' צבי הרקוביץ וגב' ציונה מדר (מרכזת מזכירות תלמידים) בבית הספר לכלכלה אצל המשיבה, במכתב בו ביקשה:

"היות ובשני הקורסים המבחנים כבר נבדקו, ופורסמו ציונים, אבקש לעיין במחברות הבחינה מבלי לשלם, על מנת לראות במה טעיתי וללמוד מהערות הבודקים.

אנא כתבו אליי חזרה היכן נמצאות מחברות הבחינה הפיזיות, וכיצד אוכל לעיין בהן, כדי שאדע גם להבא לאן לגשת על מנת לעיין במחברות בחינה בהמשך התואר, וכך יוכלו לעשות גם שאר הסטודנטים בחוג"

בתשובתה מיום 22.3.2010 הפנתה הגב' מדר את המבקשת ל"נוהל עיון במחברות בחינה" המפורסם בידיעון הקובע כי:

"ניתן לעיין בסריקה של מחברות הבחינה למעט בחינות חסויות באמצעות אתר האינטרנט "מידע אישי לתלמיד". שירות זה כרוך בתשלום. החיוב ייעשה דרך מדור שכ"ל"

לאחר שהמבקשת שבה והדגישה כי נוהל זה עניינו עיון בתשלום ואילו היא מעוניינת לעיין במחברות הבחינה מבלי לשלם, השיבה לה הגב' מדר כך:

"כפי שראית בנוהל הצפייה היא בתשלום"

הא ותו לא.

ביום 7.4.2010 הגיעה למבקשת גם תשובתו של פרופ' הרקוביץ כלהלן:

"הפרוצדורה ביחס למחברות בחינה נקבעה על ידי האוניברסיטה ועלינו להפעיל אותה"

תכתובת הדוא"ל בין המבקשת לבין גב' מדר ופרופ' הרקוביץ מצ"ב כנספים 4-5 לתצהיר המלווה בקשה זו

26. באופן דומה, פנתה המבקשת גם לגב' נירה שירמן ולפרופ' שרון חנס מהפקולטה למשפטים אצל המשיבה, במכתב שהעתקו מצ"ב כנספת 6 לתצהיר המלווה בקשה זו.

ביום 21.3.2010 השיבה הגב' שירמן לתובעת כך:

"פרופ' חנס החליט להעביר את העניין לשיקול דעת האוניברסיטה מכיוון שמדובר בשאלה של מדיניות כללית".

הודעת הדוא"ל מאת הגב' שירמן מצ"ב כנספת 7 לתצהיר המלווה בקשה זו.

27. התובעת עדיין לא קיבלה כל התייחסות נוספת בעניין זה מפרופ' חנס, או מכל גורם אחר בפקולטה למשפטים עד עצם יום הגשת התביעה.

28. בזיעבד, התברר למבקשת, במסגרת פעילותה כנציגה במועצת הסטודנטים בפקולטה למשפטים, כי פנייתה בעניין זכות העיון במחברות הבחינה לא היתה הראשונה. כך, באפריל 2009 פנתה הגב' היא-לי הירט, ראש המחלקה לעניינים אקדמיים באגודת הסטודנטים באוניברסיטת תל אביב, לסגן הרקטור דאז, המשמש כיום כרקטור של האוניברסיטה, פרופ' אהרון שי, במכתב מצ"ב כנספח 8-א' לתצהיר המלווה בקשה זו.

במכתבה מציינת הגב' הירט כי פניות רבות של סטודנטים בעניין זה הגיעו לאגודה, מצביעה על העובדה כי נוהל זה הינו מנוגד לחוק זכויות הסטודנט, ומבקשת כך :

"אנו מבקשים את עזרתך ביצירת נוהל המאפשר לסטודנטים אשר אינם מעוניינים בהעתק כי אם בצפייה בלבד במחברותם את האפשרות לעשות זאת ללא תשלום"

29. בתשובתו מיום 22.4.2009 מפרט פרופ' שי את המנגנון העומד מאחורי הליך סריקת המחברות וגורס כי :

"בעולם הדיגיטלי, צפייה בחומר סרוק שקולה לקבלה של עותק מודפס"

30. במכתב מאוחר יותר, מוסיף פרופ' שי כי :

"סריקת המחברות איננה מאפשרת עיון לאחר ביצוע הסריקה בשל ההליך הכרוך בפירוק המחברות ואיחודן באוגדנים, בתום התהליך.

הסריקה מאפשרת צפייה במחברת הבחינה ללא הגבלה בשעות הפתיחה של מזכירות החוגים ופוטרת מהצורך להגיע לאוניברסיטה לצורך כך. מתן האפשרות לקיום שירותים כאלה דומים להם כדוכה בעלויות גבוהות של רכישת ציוד מיוחד והעסקת עובדים.

במצב הכלכלי דהיום אינני רואה אפשרות למימון אוניברסיטאי של שירותים אלה."

מכתביו של פרופ' שי מצ"ב כנספחים 8-ב' ו-8-ג' לתצהיר המלווה בקשה זו.

31. בהעדר מענה מניח את הדעת, נאלצה המבקשת להמשיך ולשלם את הסכומים הנדרשים על ידי האוניברסיטה שלא כדין, בדומה לכלל ציבור הסטודנטים, המקבלים נוהל בלתי חוקי זה כעובדה מוגמרת ומוחלים על זכויותיהם, ואולי אף אינם מודעים להן כלל ועיקר.

32. עד ליום הגשת התביעה, ממשיכה הנתבעת לגבות שלא כדין מכל סטודנט המעוניין לעיין במחברת בחינה, תשלום של 5 ₪ לכל סריקה, על אף שהינה מודעת היטב לאיסור הקבוע בסעיף 15(ג) לחוק כאמור.

33. בכך, המוצא היחיד שנותן למבקשת ולציבור הסטודנטים בכללותו לעמוד על זכויותיהם הינו באמצעות הפניה לבית משפט נכבד זה בתביעה, אשר כפי שיפורט בפרק ו' להלן, מן הראוי לנהל כתביעה ייצוגית.

ג. עילות התביעה

34. בגביית תשלום עבור הזכות לעיין במחברות הבחינה, פעלה הנתבעת בניגוד לדין, והיא חייבת בהשבת הכספים, כמפורט להלן.

ג.1. עשיית עושר ולא במשפט

35. במסגרת מעמדה כאוניברסיטה, המוכרת על ידי המל"ג וזוכה לתקצוב בשיעור ניכר מהמדינה באמצעות הות"ת, כפופה הנתבעת לדינים שונים, לרבות לעניין הכספים אותם היא רשאית לגבות מן הסטודנטים הנמנים על שורותיה.

36. ראש וראשון לחוקים אלו, לענייננו, הינו חוק זכויות הסטודנט, המתייחס, כאמור, באופן ספציפי לשאלת זכות העיון במחברות הבחינה, וקובע בסעיף 15(ג) כדלקמן:

"מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן, וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק"

37. נוסחו של סעיף זה אינו מותיר מקום לספק.

38. למעשה החוק מבחין בין שתי זכויות – האחת, הזכות לעיין במחברות הבחינה, והאחרת, הזכות לקבל העתק מהן, כאשר הרשות לגבות תשלום ניתנת **אך ורק** לגבי זו האחרונה, לאחר שזכה הסטודנט לעיין בה ולהחליט האם אכן כדאי לו לשלם עבור העתק.

39. מאליו מובן כי משעוגנה זכות העיון בסעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט, מבלי לציין כי מותרת גביית תשלום בגינה, הרי שזכות זו מהווה זכות קנויה העומדת לציבור הסטודנטים, מבלי שייאלץ לשלם תמורתה. במקרה שבפנינו, מקבלת עובדה ברורה זו חיזוק נוסף, בעצם העובדה כי הרשות לגבות תשלום מצוינת מפורשות בסעיף **בעבור הזכות הנוספת שמעוגנת בסעיף 15, של קבלת עותק בלבד**. ניתן בקלות במקרה זה להסיק מן ההן את הלאו.

40. בהקשר זה יואר כי הרשות לגבות תשלום עבור עותק מוגבלת אף היא לעלות העותק בלבד. גם מכאן ברור כי מטרתו של סעיף זה הינה להגן על הסטודנט, ולהבטיח כי לא ייאלץ להוציא כספים עבור מימוש זכות בסיסית המהווה חלק בלתי נפרד מהלימודים האקדמיים.

41. זאת ועוד, כאמור לעיל, שכר הלימוד אותו המשיבה רשאית לגבות מן הסטודנטים מוגבל על ידי החלטות ממשלה והנחיות המל"ג והות"ת. שכר לימוד זה אמור לכסות את כל השירותים האוניברסיטאיים המהווים חלק בלתי נפרד מהלימודים, ונדרשים באופן אינהרנטי. עיון במחברות הבחינה מהווה דוגמא קלאסית לכך.

42. עניין זה מוצא ביטוי מפורש אף במסקנות ועדת וינוגרד (נספח 1 לעיל). החלטות וועדה זו, שמונתה בראש ובראשונה להביא להורדת שכר הלימוד באוניברסיטאות והפחתת העומס הכלכלי על סטודנטים, נפתחות בהחלטה אשר כהאי לשנא:

"1. לא תהיינה העמסות כספיות נוספות על הסטודנטים מעבר להחלטות הוועדה כפי שהן מובאות במסמך זה"

מאליו מובן שהחלטות הוועדה לא כללו תשלום בגין מימוש זכות העיון במחברות הבחינה.

43. החלטתה של האוניברסיטה לגבות כסף בגין הזכות לעיין במחברות הבחינה מהווה גם הגדלה הלכה למעשה של שכר הלימוד הנגבה על ידיה – הגבלה האסורה בדין.

44. מהאמור לעיל עולה כי בהתנהלותה המתוארת בתביעה ובבקשה לאשרה כייצוגית, שלשלה האוניברסיטה לקופתה כספים רבים, ובהם כספי המבקשת, אשר לא היתה זכאית להם, ואשר נגבו שלא כדין, והכל בניגוד להוראות חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1977, ועל כן חייבת בהשבתם בהתאם לסעיף 1 לחוק זה.

ג.2. התנהלות המשיבה מהווה עוולה נזיקית

45. בנוסף, התנהלות המשיבה נשוא התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית מהווה עוולה נזיקית לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין"), ובתוך כך היא מהווה:

א. עוולה של הפרת חובה חקוקה, כאמור בסעיף 63 לפקודת הנזיקין;

כאמור לעיל הנתבעת הפרה את הוראות חוק זכויות הסטודנט, המעגנות זכות עיון לסטודנט וזכות ערעור, וכן הפרה את הנחיות המל"ג והות"ת המגבילות את גובה שכר הלימוד שניתן לגבות.

ב. עוולה של תרמית, כאמור בסעיף 56 לפקודת הנזיקין;

נציגי הנתבעת הציגו בפני הסטודנטים מצג כוזב לפיו רשאים הם לפי כל דין לגבות כסף על הצגת מחברות הבחינה לעיון הסטודנטים, ואף טענו כי לא ניתן לאפשר לסטודנטים לעיין במחברותיהם לאחר הסריקה. כל זאת מתוך הידיעה שחוק זכויות הסטודנט מורה אחרת, ושמוחבתה של הנתבעת לאפשר את העיון בעקבות מצגים אלו, שילמו הסטודנטים וסבלו נזק ממון.

ג. עוולה של רשלנות, כאמור בסעיף 35 לפקודת הנזיקין;

בגביית התשלום על הסריקות, הנתבעת עשתה מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה, בנסיבות בהן יש לה לגבי הסטודנטים חובה שלא לנהוג כפי שנהגה. התנהגותה זו עולה כדי רשלנות כלפי ציבור הסטודנטים, להם גרמה נזק, כמפורט בפרק ה'.

ג.3. התנהלות המשיבה מהווה עבירה לפי חוק הגנת הצרכן

46. האוניברסיטה נתבעת לפי פריט 1 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות, היות והיא מהווה בעניין זה "עוסק", כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, כך:

"עוסק" - מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, כולל יצרן;

47. בענייננו, האוניברסיטה נותנת לתלמידיה שירות של סריקת מחברות הבחינה מאז שנת 2004, דרך עיסוק, ובתמורה למחיר קבוע שנגבה עבור כל סריקה.

48. על ידי גביית הכספים בניגוד לדין כמפורט לעיל, ניצלה הנתבעת את מצוקת הסטודנטים, לרבות התובעת, הנובעת הן מחוסר הידיעה לעניין החוק החל על הנתבעת, והן את חוסר יכולתם להתנגד לגבייה זו מבלי שהזכר יפגע באורח מהותי בהישגיהם האקדמיים.

49. בכך, עברה הנתבעת על החובות המנויות בחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן"), לרבות ובפרט על החובה המעוגנת בסעיף 3 לחוק – איסור ניצול מצוקת הצרכן.

50. למען הסר ספק, אין ללמוד מטענה זו, כי המבקשת טוענת שהאוניברסיטה מהווה גוף פרטי או גוף מסחרי בלבד. המבקשת מודעת היטב לחשיבות הציבורית של האוניברסיטה, ומכירה בתפקידה הציבורי. אולם על אף אופייה הדו-מהותי, בית המשפט העליון פסק בשורה של הלכות, כי האוניברסיטה איננה רשות ציבורית או שלטונית (בעניין זה ראו: בג"ץ 474/73 פזים נ' המוסדות להשכלה גבוהה, פ"ד כח(1) 354, 355; בג"ץ 4126/94 גזית-כהן נ' המועצה להשכלה גבוהה (לא פורסם); בג"ץ 2295/97 אופק תא סטודנטים נ' האוניברסיטה העברית (לא פורסם); בג"ץ 5682/97 אטרי נ' רקטור אוניברסיטת חיפה (לא פורסם); בג"ץ 2182/97 מאור נ' האוניברסיטה הפתוחה (לא פורסם); בג"ץ 4187/00 להב נ' אוניברסיטת תל אביב (לא פורסם); בג"ץ 5485/01 אבנר נ' המכללה האקדמית אשקלון (לא פורסם); ועוד).

51. לכן, אין אפשרות חלופית לתבוע אותה בבית משפט לעניינים מנהליים לפי פריט 11 לתוספת השנייה לחוק, ואילו הגדרת ה"עוסק" בפריט 1 לתוספת השנייה, הינה האפשרות המתאימה ביותר להגשת תביעה זו, בהתאם לסעיף 3 לחוק התובענות הייצוגיות.

52. נוסף על כך, קיימים מקורות רבים בחקיקה ובספרות המעידים על כך שהאוניברסיטה הינה "עוסק" ביחסיה עם הסטודנטים הרשומים אליה.

53. כך, למשל, קובע סעיף 26א לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958 (להלן: "חוק המועצה להשכלה גבוהה"), שמוסד להשכלה גבוהה שביצע עבירות על חוק המועצה להשכלה גבוהה, ייחשב כמי שביצע עבירה על פי חוק הגנת הצרכן, ובנוסף, הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן יוכל להפעיל סמכויותיו כלפי אותו מוסד להשכלה גבוהה:

"26א. מבלי לגרוע מן האמור בסעיף 26, יראו עבירה לפי פסקאות (2) ו-(4) עד (7) לסעיף האמור גם כעבירה לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, ולממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן לפי החוק האמור יהיו נתונות, לענין עבירות אלה, כל הסמכויות שיש לו לפי פרקים ה' ו-ו' לאותו חוק."

54. עניינו הרואות, המחוקק גילה דעתו, באמצעות הוראת חוק מפורשת, וקבע שחוק הגנת הצרכן חל על היחסים שבין מוסד להשכלה גבוהה לבין הציבור, ובפרט ביחסים שבין מוסד להשכלה גבוהה לבין ציבור המועמדים ללימודים.

55. חיזוק נוסף ניתן למצוא בדבריו של המלומד, פרופ' סיני דויטש, בספרו **דיני הגנת הצרכן**, הקובע כי יש לפרש את הגדרת "עוסק" בחוק הגנת הצרכן, באופן רחב, וכי אין להחריג מתחולת החוק גופים שהחוק לא החריג אותם במפורש, ובין היתר הוא קובע כי על פי הפסיקה האנגלית, אין מניעה שגם ארגונים שלא למטרות רווח, לרבות אוניברסיטה, ייחשבו בגדר "עוסק" מבחינת דיני הגנת הצרכן. ראה בספרו של פרופ' סיני דויטש, **דיני הגנת הצרכן**, תשס"א, כרך א', בעמ' 243 :

"המבחן של עוסק אינו כוונתו לרווח אם לאו, שכן לפי אותו קנה-מידה ניתן להוציא ממסגרת החוק פעולות מכירה של מלכ"ר, שכן פעולותיהם נעשות שלא למטרות רווח כי אם לשם מילוי המדיניות של המלכ"ר שהיא מטרה ציבורית, בדרך כלל.

...

לסיכום: הגדרת המונח "צרכן" בחוק הגנת הצרכן מורכבת מארבעה מרכיבים מרכזיים: (1) החוק דן בעסקאות בנכסים ובשירותים. הכוונה היא לכל רכישה צרכנית, ולכן יש לפרש נכסים ושירותים בצורה הרחבה ביותר. יש לכלול בחוק כל שירות וכל מכירה או השכרה, ולהוציא ממסגרת החוק רק שירותים שהוצאו ממנו במפורש, כגון שירותי ובנקאות וביטוח. ...

(4) החוק מוגבל לרכישה מעוסק במהלך עיסוקו. ... יש לפרש מונחים אלה באופן ליברלי על-מנת לא לצמצם את תחולתו של חוק הגנת הצרכן...."

ובעמוד 239, שם :

"גם חוזים של ארגונים שלא למטרות רווח, כגון אוניברסיטה או בית חולים, ייראו כפעולות במהלך העיסוק."

56. אשר על כן, גם לצרכי ההליך זכאן, ברור כי המשיבה הינה עוסק, והוראות החוק להגנת הצרכן חלות עליה.

ד. הגדרת הקבוצה

57. הקבוצה מוגדרת באופן הבא: כל מי שהינו סטודנט כיום, או שהיה סטודנט באוניברסיטת תל אביב מאז ספטמבר 2007 (השנה בו נכנס לתוקף חוק זכויות הסטודנט), אשר נדרש לשלם לנתבעת עבור סריקת מחברת בחינה, של בחינה שנבחן בה.

58. ביתר פירוט: הקבוצה כוללת את כל הסטודנטים שנבחנו באוניברסיטה בחמש השנים האחרונות, בין אם שילמו בעל כורחם על מנת לממש את זכות העיון, ובין אם נמנעו מכך עקב דרישת התשלום.

59. לשון אחר, התובעת סבורה כי גם סטודנט **שלא שילם** לנתבעת ולא צפה במתברתו, ניזוק והינו זכאי לפיצוי בשל כך (הרחבה בנושא תופיע בהסבר על דרך החישוב של סכום התביעה).

ה. סכום התביעה ואופן חישובו

- 60 סכום התביעה הועמד על סך של 14,500,000 ₪, בהתאם לשיקולים שיובאו להלן.
- 61 הנזק שנגרם לקבוצה מורכב משני ראשים:
- א. נזק ממוני; קרי, הסכום ששולם בפועל על ידי כל סטודנט שבחר לעיין במחברת הבחינה שלו- מוערך ב-30 ₪ לשנה לכל סטודנט.
- ב. נזק לא ממוני שנגרם לכל סטודנט שהיה מעוניין לצפות במחברתו, אולם נמנע מכך בשל חובת התשלום- מוערך ב-70 ₪ לכל סטודנט.
- 62 הנזק הממוני נגרם כאמור על ידי חובת התשלום בפועל, וכל סטודנט שנאלץ, בלית ברירה, לשלמו על מנת לממש את זכותו לעיין במחברת הבחינה, וכן על מנת לממש את זכותו לערער, זכאי לקבל החזר מלא על מה ששילם.
- 63 התובעת מעריכה את הנזק לכל סטודנט ב-30 ₪ לשנה, לפי הסכום אותו נאלצה היא עצמה לשלם בשנה השלישית ללימודיה, כפי שניתן לראות בפירוט **במאזן תשלומיה למדור שכר לימוד באוניברסיטה מיום 08.04.10, המצ"ב כנספח 9** לתצהיר הנלווה.
- 64 הנזק הלא ממוני נגרם לכל סטודנט אשר רצה לצפות בבחינותיו הבדוקות, אך נמנע מלעשות זאת בשל התשלום הכרוך בכך.
- 65 בהנחה שסטודנטים שואפים לקבל ציונים גבוהים, חזקה על כל סטודנט שנבחן במקצוע בכתב, שהוא מעוניין לראות מה עלה בגורל הבחינה שכתב, לאחר שזו נבדקה וקיבלה ציון; הן על מנת לערער על הציון במידת הצורך, והן על מנת ללמוד מהערות הבדקים.
- 66 לכל ידוע כי ציונים גבוהים משפרים את הסיכויים למצוא עבודה משתלמת, ואף להמשיך בלימודים לתארים מתקדמים יותר בעתיד, ולכן הגבלת האפשרות להגיש ערעור מושכל, הנובעת מהגבלת האפשרות לעיין בהערות המרצים (אשר נכתבו במטרה לסייע לסטודנטים ללמוד מטעויותיהם להבא), בהכרח מגבילה את היכולת להגיע לציונים גבוהים יותר הן באותה בחינה והן בבחינות עתידיות.
- 67 סביר להניח כי גם התובעת עצמה הייתה יכולה ללמוד הרבה יותר מכפי שלמדה ולמצות יותר מן הפוטנציאל הגלום בה, וייתכן שאף הייתה יכולה להעלות את ציוניה באם הייתה מוצאת בסיס לערעור בחלק מן הבחינות, אילו רק הייתה זוכה לראות את הערות מלמדיה בכל הבחינות שבהן נבחנה. אולם, כאמור, זכות זו נמנעה ממנה, כאשר, נאלצה לקבל את ההחלטה על רקע שיקולים כלכליים, במקום להתרכז בלימודים בלבד.
- 68 מכיוון שכאמור, לא ניתן לאמוד במחיר מדויק נזק זה, של אי-מיצוי הפוטנציאל האישי ואובדן האפשרות לערער ולשפר ציונים, המבקשת מעריכה כי כל החמצה של עיון במחברת בחינה, שווה לפגיעה של 5 ₪. את סכום הנזק הכולל לכל סטודנט מעמידה היא על 70 ₪ בשנה, לפי החישוב הבא:
- 69 המבקשת מעריכה כי על מנת לקבל תואר "בוגר אוניברסיטה", נדרש כל סטודנט להשלים כ-140 שעות סמסטריאליות (להלן גם: "ש"ס") במוצע. זאת על סמך השעות שנדרשה

להשלים המבקשת בעצמה לשם קבלת התואר, וכן על סמך ידיעונים שהפיצה האוניברסיטה בתוכניות לימוד שונות, המצ"ב כנספח 10-א'-ד'.

70. כך למשל, על מנת לקבל תואר ראשון בכימיה (נספח 10-א'), יש להשלים 180 ש"ס. על מנת לקבל תואר בוגר בהנדסה (נספח 10-ב'), יש להשלים בין 191 ל-226 ש"ס (מכסת השעות המדויקת תלויה במגמה). עבור תואר ראשון במשפטים וכלכלה (במסלול דו-חוגי, נספח 10-ג'), יש להשלים 197 ש"ס (141 ש"ס בפקולטה למשפטים ועוד 56 ש"ס בחוג לכלכלה), ועבור תואר בפסיכולוגיה (נספח 10-ד') יש להשלים סך של 116 ש"ס (84 ש"ס בחוג לפסיכולוגיה ועוד 32 ש"ס בלימודים מחוץ לחוג).

71. בהנחה שסטודנט מסיים תואר בשלוש שנים, אזי בכל שנה הוא משלים כ-47 ש"ס בממוצע, ומכיוון שבממוצע לכל 3 ש"ס נכתב מבחן, הסטודנט הממוצע נבחן ב-16 בחינות במהלך כל שנה, מבלי לכלול מועדי ב'.

72. בהנחה שסטודנטים רבים נאלצים להיבחן גם במועדי ב', מספר זה יעוגל כלפי מעלה, כך שבממוצע, כל סטודנט נבחן ב-20 בחינות בכל שנה.

73. משכך, אילו היו נסרקות כל מחברות הבחינה, ההוצאה הממוצעת לסטודנט הייתה 100 ₪ בשנה. אולם בפועל המבקשת מעריכה כי 14 מתוך 20 מחברות בשנה לא נסרקות (בהסתמך על דוגמתה האישית כאומדן לכך), ולכן מעמידה המבקשת את הנזק הלא-ממוני על 70 ₪ בשנה.

74. המבקשת מעמידה את סכום התביעה על ההערכה כי בשנים 2007 עד 2011 (השנה בה מוגשת התביעה), לומדים באוניברסיטה 29,000 סטודנטים בממוצע בכל שנה, וזאת על סמך הצהרת הנתבעת במערך קשרי עיתונות, דוברות וייעוץ תקשורת, מיום 11.10.10 המצ"ב כנספח 11-א'-ב', כי בשנת תשע"א למדו בה כ-29,000 סטודנטים.

75. העתק אלקטרוני של ההצהרה ניתן למצוא באתר האינטרנט הרשמי של מערך העיתונות והדוברות של הנתבעת בקישור:

<http://www1.tau.ac.il/pressoffice/index.php/press/messegges/2923-2010-10-11-11-34-29.html>

76. מאחר והצהרה זו ניתנה על ידי מערך העיתונות והדוברות הרשמי של האוניברסיטה, מתבקש בית המשפט לראות בהצהרה זו כהודאת בעל דין.

77. תחולתו של חוק זכויות הסטודנט מיום 1 בספטמבר 2007, ותחילתו של נוהל סריקת המחברות (וגביית התשלום על הסריקה) משנת 2004 כפי שנודע למבקשת לאחר ששאלה את הגב' נירה שירמן (המזכירה הראשית) מהפקולטה למשפטים. העתק תשובתה של הגב' שירמן בדוא"ל למבקשת מצ"ב כנספח 12 לתצהיר הנלווה.

78. מכאן, שההפרה נמשכת מזה למעלה מארבע שנים, ולשם הנוחות, הפיצוי מחושב לפי הערכה של חמש שנים אחורה (בין היתר מכיוון שגביית התשלומים בספטמבר 2007 נעשתה עבור בחינות של כל סמסטר ב' של אותה שנה, שהחל כחצי שנה לפני כן).

79. מסיבות אלו, הועמד סך התביעה על הסכום:

$(70+30) \text{ ₪ לכל סטודנט בכל שנה} * 5 \text{ שנים} * 29,000 \text{ סטודנטים בשנה} = \text{סה"כ } 14,500,000 \text{ ₪.}$

80 לפיכך, המנגנון המוצע לפיצוי הקבוצה הוא פשוט במיוחד: החזר ישיר, בשיק או בזיכוי חשבון בנק, לכל הסטודנטים באוניברסיטה בחמש השנים האחרונות, ששילמו על סריקת המתברות לפי מה ששילמו (המידע קיים במאגרי המידע של הנתבעת), בתוספת של 70 ₪ לכל סטודנט, על כל שנת לימודים שהשלים באוניברסיטה, כפיצוי על הנזק הלא-ממוני שנגרם לו.

81 במידה והנתבעת כבר לא מחזיקה בידיה נתונים מדויקים של הסכומים ששולמו עבור סריקות המתברות, מציעה המבקשת להיעזר בסכום האישי ששילמה בעצמה כסכום ממוצע בקירוב, ולהחזיר לכל סטודנט 100 ₪ פיצוי על כל שנת לימוד שהשלים באוניברסיטה. כך למשל, סטודנט שהשלים באוניברסיטה שנה אחת בלבד, יקבל פיצוי של 100 ₪, ואילו סטודנט שהשלים ארבע שנות לימוד באוניברסיטה, יקבל פיצוי של 400 ₪.

ו. תובענה ייצוגית הנה הדרך היעילה וההוגנת לבירור תביעה זו

82 כפי שיפורט להלן, התביעה עומדת בכל הקריטריונים הקבועים בחוק לאישור התובענה כייצוגית, ובהתאם לכך, תובענה ייצוגית הינה הדרך היעילה וההוגנת ביותר לבירור תביעה זו.

83 סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות קובע כדלקמן:

"(א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה";

...

(ב) בבקשה לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) - די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם לו נזק".

84 סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כדלקמן:

"בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;

(2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב;"

ו.1. התובענה מעוררת שאלות של עובדה ומשפט המשותפות למבקשת ולחברי הקבוצה

85 כאמור, לטענת המבקשת היא וחברי הקבוצה הם "צרכנים" והמשיבה הינה "עוסק", כמשמעות מונחים אלה בפרט 1 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות. התובענה מעוררת שאלות חשובות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה גדולה של עשרות אלפי סטודנטים הלומדים ו/או אשר למדו אצל המשיבה, כמו גם סטודנטים לעתיד.

86. בנסיבות אלה, נכון יהיה לברר טענות אלה במשותף, במקום לנהל בנפרד בתביעות נפרדות.

87. התובענה מעוררת בין היתר את השאלות העובדתיות והמשפטיות המשותפות כדלקמן:

- א. האם ניתן לעיין במתברות הבחינה ללא תשלום?
- ב. האם גביית התשלום עבור צפייה בעותק האלקטרוני של מחברת הבחינה מנוגדת לחוק זכויות הסטודנט?
- ג. האם בהתנהלותה זו הפרה המשיבה את הוראות החוק המפורטות בפרק ג' לעיל?

2. קיימת אפשרות סבירה שהשאלות שבמחלוקת תוכרענה לטובת חברי הקבוצה

88. בהתאם להוראות סעיף 8 לחוק תובענות ייצוגיות, על המבקשת להראות, בשלב זה, אפשרות סבירה כי התביעה תוכרע לטובת הקבוצה.

89. לאור הראיות והאסמכתאות המוצגות בבקשה זו, כמו גם הוראות החוק המפורשות עליהן נסמכת הבקשה, תטען המבקשת כי היא עמדה בנטל הלכאורי להראות אפשרות סבירה זו.

3. הגשת תובענה ייצוגית, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת

90. כמפורט לעיל, קיים חשש כי חלק גדול מחברי הקבוצה שייצוגה מבוקש (אם לא כולם) כלל אינם מודעים לזכויותיהם או שהינם חסרים את האמצעים הדרושים לשם ניהול הליך משפטי ולפיכך, בהיעדר תובענה ייצוגית, הם לא יזכו בקבלת הסעדים המבוקשים, ועולם כמנהגו ימשיך לנהוג.

91. מדובר בסוגיה חשובה הנוגעת לזכויות היסוד של סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, המביאה להגדלת הנטל הכלכלי המונח על כתפי ציבור הסטודנטים הקורס ממילא תחת העול הכלכלי.

92. העובדה שלכל חבר קבוצה נגרם נזק כלכלי נמוך, יחסית, מקטינה את הכזאיות לחברי הקבוצה לתבוע באופן אינדיבידואלי ועל כן רק תביעת הנזק המצרפי תהווה תמריץ ראוי לניהול הליך משפטי.

93. בנוסף, החשש מהתגובה השלילית העלולה להיווצר בקרב האוניברסיטה ועובדיה כנגד מי שהחין להגיש הליך כנגדה עשוי אף הוא להניא תובעים פוטנציאליים מנקיטת הליכים באופן עצמאי.

94. יש לגרום למשיבה לחזול מהתנהלותה ונראה כי רק באמצעות תובענה ייצוגית הדבר יתאפשר.

95. בדרך זו תוגשמה המטרות העומדות ביסוד חקיקת חוק תובענות ייצוגיות.

ו. 4. קיים יסוד סביר להניח כי המבקשת מייצגת בדרך הולמת את עניינם של חברי הקבוצה

96. המבקשת נמנית על נפגעי התנהלותה שלא כדין של המשיבה ועניינה בתובענה זו זהה לחלוטין לעניינם של כל שאר חברי הקבוצה.
97. המבקשת נקטה יוזמה והגישה תביעה בשם כלל ציבור הסטודנטים אשר נפגעו עקב התנהלות המשיבה.
98. ב"כ המבקשת הינה עו"ד נמרצת ובקיאה בזיני התובענות הייצוגיות, ומבטיחה היא להעמיד לרשות הקבוצה שירותי ייצוג משפטי ככל שיידרש על מנת לממש את זכויות החברים בקבוצה כלפי הנתבעת בעניין זה.
99. בהתאם לכך, קיים יסוד סביר להניח כי המבקשת תייצג בדרך הולמת את עניינם של חברי הקבוצה.

ו. 5. התובענה מוגשת בתום לב

100. כאמור, המבקשת הינה סטודנטית שכל עניינה היה להשלים את חוק לימודיה באוניברסיטה.
101. כאשר גילתה כי לשם מיצוי אחת מזכויותיה הבסיסיות כסטודנטית מן המניין, היא נדרשת לשלם עשרות שקלים מידי שנה, ומשבדקה ומצאה כי דרישת תשלום זו אינה כדין, החליטה לפעול על מנת לתקן עוול זה, כך שיתאפשר לה עצמה ולציבור הסטודנטים בכללותו לעיין במחברות הבחינה מבלי לשאת בעלות נוספת.
102. כאמור, וכפי שעולה מנספחים 4-7 שצורפו לתצהיר המלווה בקשה זו, המבקשת ניסתה קודם לכל להתדפק על זלתות גורמים שונים בפקולטות השונות, בתקווה להביא לשינוי המצב מבלי להזדקק לערכאות שיפוטיות.
103. משהתחוויר לה כי אין בכוונת האוניברסיטה לתקן את דרכיה, וכי כל פניותיה הושבו ויקם, הבינה כי לא נותר לה ולציבור הסטודנטים מוצא, אלא באמצעות הגשת תביעה ייצוגית לבית המשפט הנכבד.
104. אשר על כן ברי כי המבקשת פועלת בתום לב, כאשר המניע העומד מאחורי הליך משפטי זה הינו הרצון לתקן את המצב המנוגד לדין, בו גובה המשיבה כספים שלא כדין מציבור סטודנטים חסר אונים, כמו גם להשיב לציבור זה את הכספים שנגבו הימנו שלא כדין.

ו. 6. גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת תובענה ייצוגית

105 התובענה מוגשת בשמם של סטודנטים רבים, בעבר בהווה ולעתיד לבוא, אשר להם אינטרס משותף וישיר בבירור התובענה בדרך של תובענה ייצוגית. באם לא יתאפשר בירור התובענה בדרך זו, תמנע מרובם המכריע (אם לא מכולם), האפשרות לקבל סעד כלשהו בגין המעשים נשוא התובענה, שכן חלק גדול מהם כלל אינו מודע לזכויותיו, וחסר את האמצעים והכישורים המתאימים לניהול הליך משפטי שיביא למימושן.

106 ועוד, מדובר בציבור שנושא מטבע הדברים בנטל כלכלי, הנובע מעצם הצורך לממן את הלימודים האקדמיים, תוך שהוא עובד למחייתו, אשר לא סביר כי בידיו הזמן ו/או המשאבים הכלכליים לניהול הליך משפטי ארוך ויקר, לא כל שכן כאשר עסקינן בסכום קטן יחסית.

107 על כן, באם לא תאושר התביעה כייצוגית, קיים חשש כי חלק ניכר מחברי הקבוצה, אם לא כולם, לא יוכל לעמוד על זכויותיהם והמשיבה תצא נשכרת מכך, שלא כדין, ואף תמשיך במדיניותה זו.

ז. סיכום וסעדים מבוקשים

108 לסיכום, מן המקובץ עולה כי המשיבה עשתה לעצמה לנוהג לגבות באופן בלתי חוקי כספים מציבור הסטודנטים הנמנה על שורותיה, תמורת מימוש זכותם החוקית לעיין במחברות הבחינה שלהם.

109 התנהלות זו מהווה הפרה של שורה של הוראות חוק, והיא אינה הולמת מוסד אקדמי בעל אופי דו מהותי, המחויב לסטנדרטים של הוגנות ותום לב.

110 אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה להשיב לחברי הקבוצה את התשלומים ששילמו שלא כדין עבור סריקות מחברותיהם כאמור, יחד עם הפיצוי המחושב בפרק ה' לבקשה זו, בסכום כולל של 14,500,000 ₪, היינו; סך התביעה.

111 בנוסף, או לחילופין, אם ימצא בית המשפט הנכבד כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות העניין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, מתבקש כב' בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו על פי סעיף 20 (ג) לחוק תובענות ייצוגיות ובתוך כך להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת ציבור הסטודנטים בכללותו, או למטרה ציבורית אחרת, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין.

112 להורות למשיבה לחדול מן הנוהל לפיו האופציה היחידה העומדת בפני הסטודנטים הנמנים על שורותיה לעיין במחברות הבחינה שלהם הינה בתשלום, באמצעות צפייה בעותק הדיגיטלי הסרוק, ולאפשר להם לעיין במחברות הבחינה שלא בתשלום כמתחייב על פי החוק.

113 לקבוע כי המבקשת תייצג את הקבוצה, וכי באת כוחה תשמש כבאת כוח הקבוצה במסגרת ניהול התביעה הייצוגית.

114. לפסוק פיצוי מיוחד למבקשת ושכר טרחה ראוי לבאת כוחה, על שטרחה ונקטה בהליכים במסגרת תובענה זו.
115. ליתן כל סעד אחר שבית המשפט הנכבד ימצא לנכון ומתאים בנסיבות העניין;
116. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את הנתבעת בהוצאות תביעה זו והבקשה לאשרה כייצוגית, ובשכר טרחת עורך דין כמקובל.
117. לבית המשפט הנכבד נתונה הסמכות העניינית והמקומית לדון בתביעה זו בשל שיעור הסכום הנתבע ובשל כתובתה של הנתבעת.

ר"מ 58034
ד"ר ליבי קורן, ע"ד
Koren, Adv.
ל"ב ירון יס"ל

ליבי קורן, ע"ד
ב"כ המבקשת

בבית המשפט המחוזי

בתל אביב יפו

ת.צ.

בעניין:

ענבל פרבר ת.ז. 300002896

מרחוב קיסריה 50, באר שבע 84814

ע"י ב"כ עו"ד ליבי קורן

מדוך נמיר 121/1, תל אביב 62507

המבקשת

טל': 054-8311866 פקס': 08-6424990

-נגד-

אוניברסיטת תל אביב,

קריית האוניברסיטה, ת"ד 39040,

רמת-אביב, תל-אביב 69978

המשיבה

טל' - 03-6408603, פקס' - 03-6407916

בקשה לאישור תובענה ייצוגית

המבקשת (להלן גם: "התובעת") מתכבדת בזאת להגיש לבית המשפט הנכבד, בד בבד עם הגשת התביעה העיקרית בתיק זנן (להלן: "התביעה"), בקשה לאישור התביעה כייצוגית לפי הוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות"), ובהתאם לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010 (להלן: "תקנות תובענות ייצוגיות").

תובענה זו עוסקת בגבייה של תשלומים שלא כדין מציבור הסטודנטים, בניגוד להוראות חוק זכויות הסטודנט, תשס"ז-2007.

כתב התביעה ותצהיר המבקשת, על נספחיו, מצ"ב לבקשה זו.

א. עניינה של התביעה והבקשה לאישור

1. עניינה של התביעה נשוא בקשה לאישור זו בהתנהלותה שלא כדין של המשיבה (להלן גם: "הנתבעת" או "האוניברסיטה"), אשר אימצה נוהג לפיו מתברות הבחינה של הסטודנטים הנמנים על שורותיה נסרקות ונשמרות כקבצים אלקטרוניים, כאשר על מנת לקבל לידי העתק מקובץ זה על הסטודנט לשלם מחיר של 5 ₪ לכל מתברת, כאשר בניגוד להוראות החוק, אין לסטודנט כל אפשרות לעיין במתברת הבחינה המקורית ללא תשלום.

2. נכון להיום זו האופציה היחידה אותה מעמידה האוניברסיטה בפני הסטודנטים, לרבות המבקשת, לעיין במתברות הבחינה שלהם.

3. סעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט קובע כדלקמן:

"מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מתברת בחינה שנבחן בה ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן, וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק".

4. סעיף 15 (ד) ממשיך וקובע כי:

"סטודנט זכאי לערער על ציון של בחינה או עבודה, כאמור בסעיף קטן (ג), ובלבד שעיין בבחינה או בעבודה טרם הגשת הערעור".

(ההדגשה אינה במקור; הח"מ)

5. את סעיפי החוק יש לפרש ברוח החוק הכללית, אשר ברורה מדברי החסבר כפי שהובאו בהצעת חוק זכויות הסטודנט (לפני שהחוק אושר) ב- 1505/17/פ:

"לאחרונה אנו עדים לקול זעקה שארגוני הסטודנטים בארץ מרימים בגין קושי במימון הוצאות שכר הלימוד ובד בבד השקעה בלימודים. במקרים רבים סטודנטים נושרים מהמסגרות האקדמיות מפאת בעיות מימון וקיום לימודים במקביל, כשלרוב מדובר בסטודנטים משכונות מצוקה, עיירות פיתוח, יישובי ספר ועולים חדשים.

לפיכך, חובה עלינו לדאוג להגדיר את זכויותיהם של הסטודנטים, ויתרה מזאת, יש לדאוג כי כל סטודנט יוכל לרכוש את מיטב הכלים והשירותים שמעמידה מערכת ההשכלה הגבוהה, באופן שוויוני על מנת להגיע למיצוי מקסימלי של הפוטנציאל האישי שלו.

עתיד המדינה תלוי ברמת אזרחיה וביכולתם האישית לתרום לחיים הכלכליים בארץ. ככל שנתרום לרכישת השכלה גבוהה בקרב הדור הצעיר, כך נסייע לצמצום הפערים החברתיים בעתיד ונחיה בחברה שוויונית, פורייה ויוצרת.

חוק זה בא להגדיר את זכויות הסטודנט, ולקבוע מסגרת לאכיפה ולקיום החוק.
(ההדגשות אינן במקור; הח"מ)

6. רואים אנו, החוק מעגן בתוכו שתי זכויות שונות הנתונות לסטודנט:

א. מוסד חייב לאפשר לסטודנט לעיין במתברת בחינה ועבודות מסכמות ללא תשלום

- ב. כמו כן, סטודנט רשאי לקבל העתק מהבחינה ומהעבודות בתמורה לעלות ההעתק.
- ג. תנאי בלתו אין להגשת ערעור על בחינה או עבודה כאמור הוא עיון בהן טרם הגשת הערעור.
7. כאמור, זכותו של סטודנט לעיין במחברת הבחינה שלו, ללא עלות, מעוגנת מפורשות בחוק זכויות הסטודנט. יותר מכך, מימושה של זכות זו מהווה תנאי בלתו אין להגשתה של זכות אחרת שהינה אבן יסוד בלימודים האוניברסיטאיים, והיא הזכות לערער על ציון.
8. פגיעה זו הייתה מתרחשת ממילא, גם לו לא היה דבר מצוין מפורשות בחוק, מאחר שברור כי מבלי לעיין במחברת הבחינה לא ניתן להגיש ערעור מושכל על התוצאה והציון, ועיגונה בסעיף 15(ד) לחוק אינו מותיר עוד מקום לספק. כך, נפגעת באופן עקיף גם זכות הערעור.
9. הקשר הגורדי שבין הנגישות למידע לבין היכולת של פלוני למנוע פגיעה בו, להגיש ערר או התנגדות, ולמצות את זכות הטיעון שלו הינו בעל שורשים עמוקים בפסיקה, וראה למשל ברע"א 291/99 מנהל מס ערך מוסף נ' ד.ג.ד. אספקת אבן ירושלים, פ"ד נח(4) 221, 232.
10. כנגד גביה זו שלא כדין, המגיעה לעשרות שקלים מידי שנה לכל סטודנט, עומדים הסטודנטים חסרי אונים, ונאלצים לשלם את הסכום הנדרש על ידי המוסד האוניברסיטאי, על מנת להבטיח זכות המהווה חלק בלתי נפרד מהמסלול האקדמי בו הם צועדים, בגינו משלמים הם שכר לימוד, ותנאי בלתו אין למיצוי כלל זכויותיהם במסגרת זו.
11. המבקשת תטען כי בהתנהלותה זו עברה המשיבה על הוראות החוק, ועל כן, היא חייבת בהשבת הכספים שנגבו שלא כדין, וכן בתיקון דרכיה בעתיד.

ב. הרקע לתובענה

12. המבקשת הינה סטודנטית באוניברסיטת תל אביב, הלומדת לתואר ראשון, במסלול זו חוגי, בחוגים למשפטים ולכלכלה, בפקולטות למשפטים ולמדעי החברה, בהתאמה.
13. הנתבעת הינה אוניברסיטת תל אביב, מוסד אקדמי מוביל בישראל, אשר קיבל הכרה מלאה מהמועצה להשכלה גבוהה, למיטב ידיעתה של המבקשת, בשנת 1969. האוניברסיטה מקבלת תקציב מקופת המדינה, בהתאם להנחיות המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה. במסגרת זו, כפופה היא למגבלות לעניין גביית שכר הלימוד בתוכניות המתוקצבות (לרבות אלו בהן לקחה חלק התובעת), ולהחלטות הוועדות המיוחדות לעניין זה (וראה למשל את מסקנות הוועדה הציבורית להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשרויות נוספות לסטודנטים בראשותו של נשיא ביהמ"ש המחוזי (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד, [להלן: "ועדת וינוגרד"] שהעתקן מצ"ב כנספח 1 לתצהיר המלווה בקשה זו).
14. המבקשת החלה ללמוד אצל הנתבעת בשנת הלימודים תשס"ז, באוקטובר 2007.

15. לאחר השלמת הבחינות בסוף הסמסטר הראשון ללימודיה, ביקשה היא לעיין במחברות הבחינה (לאחר שנבדקו, ונרשמו עליהן הערות הבוחנים), על מנת לקבל משוב על עבודתה, לשפר את הישגיה, ולבחון האם יש מקום להגיש ערעור על ציון כלשהו.

16. להפתעתה, על מנת לעשות כן, נדרשה המבקשת לשלם לאוניברסיטה סכום של 5 שקלים עבור כל מחברת. במצטבר, האמיר סכום זה עד למועד כתיבת שורות אלו לשיעור של כ-30 ש"ח לכל שנת לימודים, וזאת לאחר שהמבקשת ויתרה על העיון ברוב מחברות הבחינה, עקב הרצון להימנע מתשלום המחיר.

17. כפי שעולה מהודעת המזכירות לתלמידי הפקולטה למשפטים, וכן מהודעת המזכירות לתלמידי החוג לכלכלה המצ"ב כנספת 2 לתצהיר הנלווה לבקשה זו, דרישה זו הינה פועל יוצא של הנוהל המוחל בפקולטה למשפטים בה לומדת המבקשת בפרט, ובפקולטות האוניברסיטה בכלל, לפיו מחברות הבחינה נסרקות, וניתן לצפות בהן תמורת תשלום:

"אנחנו סורקים את כל מחברות הבחינה... התשלום יתבצע אוטומטית עם הכניסה לאתר הצפייה במחברות".

18. באתר האוניברסיטה, "מידע אישי לתלמיד", מובהר כי סריקת המחברות מתקיימת לכל הפחות בפקולטות הבאות - הנדסה, מדעים מדויקים, כלכלה, אמנויות, ניהול, משפטים ומדעי החברה, כאשר להערכת המבקשת מדיניות זו קיימת גם בפקולטות אחרות של המשיבה עוד מצויין שם כי:

"השירות כרוך בתשלום של 5 ש"ח לבחינה (החיוב באמצעות חשבון שכר לימוד)".

19. העתק קשיח של ההבהרה מאתר האוניברסיטה מצ"ב כנספת 3 לתצהיר הנלווה לבקשה זו.

20. המבקשת, שלא הייתה מעוניינת בשירות הסריקה, ביקשה לממש את זכותה על פי דין ולעיין במחברות הבחינה שלה ללא תשלום. לאחר שבקשתה נדחתה על ידי המזכירה, נאלצה לפנות באופן עצמאי לבעלי תפקיד בפקולטות השונות. פניותיה לגורמים השונים נדחו כלאחר יד.

21. כך, פנתה המבקשת ביום 22.3.2010 לפרופ' צבי הרקוביץ וגב' ציונה מדר (מרכזת מזכירות תלמידים) בבית הספר לכלכלה אצל המשיבה, במכתב בו ביקשה:

"היות ובשני הקורסים המבחנים כבר נבדקו, ופורסמו ציונים, אבקש לעיין במחברות הבחינה מבלי לשלם, על מנת לראות במה טעיתי וללמוד מהערות הבוחנים.

אנא כתבו אליי חזרה היכן נמצאות מחברות הבחינה הפיזיות, וכיצד אוכל לעיין בהן, כדי שאדע גם להבא לאן לגשת על מנת לעיין במחברות בחינה בהמשך התואר, וכך יוכלו לעשות גם שאר הסטודנטים בחוג"

בתשובתה מיום 22.3.2010 הפנתה הגב' מדר את המבקשת ל"נוהל עיון במחברות בחינה" המפורסם בידעון הקובע כי:

**"ניתן לעיין בסריקה של מחברת הבחינה למעט בחינות חסויות
באמצעות אתר האינטרנט "מידע אישי לתלמיד". שירות זה כרוך
בתשלום. החיוב ייעשה דרך מדור שכ"ל"**

לאחר שהמבקשת שבה והדגישה כי נוהל זה עניינו עיון בתשלום ואילו היא מעוניינת לעיין
במחברת הבחינה **מבלי לשלם**, השיבה לה הגב' מדור כך:
"כפי שראית בנוהל הצפייה היא בתשלום"

הא ותו לא.

ביום 7.4.2010 הגיעה למבקשת גם תשובתו של פרופ' הרקוביץ כלהלן:
**"הפרוצדורה ביחס למחברות בחינה נקבעה על ידי האוניברסיטה
ועלינו להפעיל אותה"**

תכתובת הדוא"ל בין המבקשת לבין גב' מדור ופרופ' הרקוביץ מצ"ב **כנספחים 4-5** לתצהיר
המלווה בקשה זו.

22 באופן דומה, פנתה המבקשת גם לגב' נירה שירמן ולפרופ' שרון חנס מהפקולטה למשפטים
אצל המשיבה, במכתב שהעתקו מצ"ב **כנספח 6** לתצהיר המלווה בקשה זו.

ביום 21.3.2010 השיבה הגב' שירמן לתובעת כך:
**"פרופ' חנס החליט להעביר את העניין לשיקול דעת
האוניברסיטה מכיוון שמדובר בשאלה של מדיניות כללית".**

הודעת הדוא"ל מאת הגב' שירמן מצ"ב **כנספח 7** לתצהיר המלווה בקשה זו.
23 התובעת עדיין לא קיבלה כל התייחסות נוספת בעניין זה מפרופ' חנס, או מכל גורם אחר
בפקולטה למשפטים עד עצם יום הגשת התביעה.

24 בדיעבד, התברר למבקשת, במסגרת פעילותה כנציגה במועצת הסטודנטים בפקולטה
למשפטים, כי פנייתה בעניין זכות העיון במחברות הבחינה לא היתה הראשונה כך, באפריל
2009 פנתה הגב' היא-לי הירט, ראש המחלקה לעניינים אקדמיים באגודת הסטודנטים
באוניברסיטת תל אביב, לסגן הרקטור דאז, המשמש כיום כרקטור של האוניברסיטה,
פרופ' אהרון שי, במכתב מצ"ב **כנספח 8-א'** לתצהיר המלווה בקשה זו.

במכתבה מציינת הגב' הירט כי פניות רבות של סטודנטים בעניין זה הגיעו לאגודה, מצביעה
על העובדה כי נוהל זה הינו מנוגד לחוק זכויות הסטודנט, ומבקשת כך:

**"אנו מבקשים את עזרתך ביצירת נוהל המאפשר לסטודנטים
אשר אינם מעוניינים בהעתק כי אם בצפייה בלבד במחברתם את
האפשרות לעשות זאת ללא תשלום"**

25 בתשובתו מיום 22.4.2009 מפרט פרופ' שי את המנגנון העומד מאחורי הליך סריקת
המחברות וגורס כי:

"בעולם הדיגיטלי, צפייה בחומר סרוק שקולה לקבלה של עותק מודפס"

26. במכתב מאוחר יותר, מוסיף פרופ' שי כי:

"סריקת המחברות איננה מאפשרת עיון לאחר ביצוע הסריקה בשל ההליך הכרוך בפירוק המחברות ואיחודן באוגדנים, בתום התהליך.

הסריקה מאפשרת צפייה במחברת הבחינה ללא הגבלה בשעות הפתיחה של מזכירות החוגים ופוטרת מהצורך להגיע לאוניברסיטה לצורך כך. מתן האפשרות לקיום שירותים כאלה ודומים להם כרוכה בעלויות גבוהות של רכישת ציוד מיוחד והעסקת עובדים.

במצב הכלכלי דהיום אינני רואה אפשרות למימון אוניברסיטאי של שירותים אלה."

מכתביו של פרופ' שי מצ"ב **כנספחים 8-ב' ו-8-ג'** לתצהיר המלווה בקשה זו.

27. בהעדר מענה מניח את הדעת, נאלצה המבקשת להמשיך ולשלם את הסכומים הנדרשים על ידי האוניברסיטה שלא כדין, בדומה לכלל ציבור הסטודנטים, המקבלים נוהל בלתי חוקי זה כעובדה מוגמרת ומוחלים על זכויותיהם, ואולי אף אינם מודעים להן כלל ועיקר.

28. עד ליום הגשת התביעה, ממשיכה הנתבעת לגבות שלא כדין מכל סטודנט המעוניין לעיין במחברת בחינה, תשלום של 5 ₪ לכל סריקה, על אף שהינה מודעת היטב לאיסור הקבוע בסעיף 15(ג) לחוק כאמור.

29. בכך, המוצא היחיד שנותר למבקשת ולציבור הסטודנטים בכללותו לעמוד על זכויותיהם הינו באמצעות הפניה לבית משפט נכבד זה בתביעה, אשר כפי שיפורט בפרק ו' להלן, מן הראוי לנהלה כתביעה ייצוגית.

ג. עילות התביעה

30. בגביית תשלום עבור הזכות לעיין במחברות הבחינה, פעלה הנתבעת בניגוד לדין, והיא חייבת בהשבת הכספים, כמפורט להלן.

1.ג. עשיית עושר ולא במשפט

31. במסגרת מעמדה כאוניברסיטה, המוכרת על ידי המל"ג וזוכה לתקצוב בשיעור ניכר מהמדינה באמצעות הות"ת, כפופה הנתבעת לדינים שונים, לרבות לעניין הכספים אותם היא רשאית לגבות מן הסטודנטים הנמנים על שורותיה.

32. ראש וראשון לחוקים אלו, לענייננו, הינו חוק זכויות הסטודנט, המתייחס, כאמור, באופן ספציפי לשאלת זכות העיון במחברות הבחינה, וקובע בסעיף 15(ג) כדלקמן:

"מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציגונים שלהן, וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק"

33. נוסחו של סעיף זה אינו מותיר מקום לספק.
34. למעשה החוק מבחין בין שתי זכויות – האחת, הזכות לעיין במחברות הבחינה, והאחרת הזכות לקבל העתק מהן, כאשר הרשות לגבות תשלום ניתנת אך ורק לגבי זו האחרונה, לאחר שזכה הסטודנט לעיין בה ולהחליט האם אכן כדאי לו לשלם עבור העתק.
35. מאליו מובן כי משעוגנה זכות העיין בסעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט, מבלי לציין כי מותרת גביית תשלום בגינה, הרי שזכות זו מהווה זכות קנויה העומדת לציבור הסטודנטים, מבלי שייאלץ לשלם תמורתה. במקרה שבפנינו, מקבלת עובדה ברורה זו חיזוק נוסף, בעצם העובדה כי הרשות לגבות תשלום מצוית מפורשות בסעיף בעבור הזכות הנוספת שמעוגנת בסעיף 15, של קבלת עותק בלבד ניתן בקלות במקרה זה להסיק מן ההן את הלאו.
36. בהקשר זה יואר כי הרשות לגבות תשלום עבור עותק מוגבלת אף היא לעלות העותק בלבד. גם מכאן ברור כי מטרתו של סעיף זה הינה להגן על הסטודנט, ולהבטיח כי לא יאלץ להוציא כספים עבור מימוש זכות בסיסית המהווה חלק בלתי נפרד מהלימודים האקדמיים.
37. זאת ועוד, כאמור לעיל, שכר הלימוד אותו המשיבה רשאית לגבות מן הסטודנטים מוגבל על ידי החלטות ממשלה והנחיות המליג והות"ת. שכר לימוד זה אמור לכסות את כל השירותים האוניברסיטאיים המהווים חלק בלתי נפרד מהלימודים, ונדרשים באופן אינהרנטי. עיון במחברות הבחינה מהווה דוגמא קלאסית לכך.
38. עניין זה מוצא ביטוי מפורש אף במסקנות ועדת וינוגרד (נספח 1 לעיל). החלטות וועדה זו, שמונתה בראש ובראשונה להביא להורדת שכר הלימוד באוניברסיטאות והפחתת העומס הכלכלי על סטודנטים, נפתחות בהחלטה אשר כהאי לשנא:

"1. לא תהיינה העמסות כספיות נוספות על הסטודנטים מעבר להחלטות הוועדה כפי שהן מובאות במסמך זה"

- מאליו מובן שהחלטות הוועדה לא כללו תשלום בגין מימוש זכות העיין במחברות הבחינה.
39. החלטתה של האוניברסיטה לגבות כסף בגין הזכות לעיין במחברות הבחינה מהווה גם הגדלה הלכה למעשה של שכר הלימוד הנגבה על ידיה – הגבלה האסורה בדין.
40. מהאמור לעיל עולה כי בהתנהלותה המתוארת בתביעה ובבקשה לאשרה כייצוגית, שלשלה האוניברסיטה לקופתה כספים רבים, ובהם כספי המבקשת, אשר לא היתה זכאית להם, ואשר נגבו שלא כדין, והכל בניגוד להוראות חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1977, ועל כן חייבת בהשבתם בהתאם לסעיף 1 לחוק זה.

2.ג. התנהלות המשיבה מהווה עוולה נזיקית

41. בנוסף, התנהלות המשיבה נשוא התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית מהווה עוולה נזיקית לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**"), ובתוך כך היא מהווה:
- א. עוולה של הפרת חובה תקוקה, כאמור בסעיף 63 לפקודת הנזיקין;

כאמור לעיל הנתבעת הפרה את הוראות חוק זכויות הסטודנט, המעגנות זכות עיון לסטודנט וזכות ערעור, וכן הפרה את הנחיות המל"ג והות"ת המגבילות את גובה שכר הלימוד שניתן לגבות.

ב. עוולה של תרמית, כאמור בסעיף 56 לפקודת הנזיקין;

נציגי הנתבעת הציגו בפני הסטודנטים מצג כוזב לפיו רשאים הם לפי כל דין לגבות כסף על הצגת מחברות הבחינה לעיון הסטודנטים, ואף טענו כי לא ניתן לאפשר לסטודנטים לעיין במחברותיהם לאחר הסריקה. כל זאת מתוך הידיעה שחוק זכויות הסטודנט מורה אחרת, ושמחובתה של הנתבעת לאפשר את העיון. בעקבות מצגים אלו, שילמו הסטודנטים וסבלו נזק ממון.

ג. עוולה של רשלנות, כאמור בסעיף 35 לפקודת הנזיקין;

בגביית התשלום על הסריקות, הנתבעת עשתה מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה, בנסיבות בהן יש לה לגבי הסטודנטים חובה שלא לנהוג כפי שנהגה. התנהגותה זו עולה כדי רשלנות כלפי ציבור הסטודנטים, להם גרמה נזק, כמפורט בפרק ה'.

ג.3. התנהלות המשיבה מהווה עבירה לפי חוק הגנת הצרכן

42. האוניברסיטה נתבעת לפי פריט 1 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות, היות והיא מהווה בעניין זה "עוסק", כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, כך:

"עוסק" - מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, כולל יצרן;

43. בענייננו, האוניברסיטה נותנת לתלמידיה שירות של סריקת מחברות הבחינה מאז שנת 2004, דרך עיסוק, ובתמורה למחיר קבוע שנגבה עבור כל סריקה.

44. על ידי גביית הכספים בניגוד לדין כמפורט לעיל, ניצלה הנתבעת את מצוקת הסטודנטים, לרבות התובעת, הנובעת הן מחוסר הידיעה לעניין החוק החל על הנתבעת, והן את חוסר יכולתם להתנגד לגביה זו מבלי שהזכר יפגע באורח מהותי בהישגיהם האקדמיים.

45. בכך, עברה הנתבעת על החובות המנויות בחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן"), לרבות ובפרט על החובה המעוגנת בסעיף 3 לחוק – איסור ניצול מצוקת הצרכן.

46. למען הסר ספק, אין ללמוד מטענה זו, כי המבקשת טוענת שהאוניברסיטה מהווה גוף פרטי או גוף מסחרי בלבד. המבקשת מודעת היטב לחשיבות הציבורית של האוניברסיטה, ומכירה בתפקידה הציבורי. אולם על אף אופייה הדו-מהותי, בית המשפט העליון פסק בשורה של הלכות, כי האוניברסיטה איננה רשות ציבורית או שלטונית (בעניין זה ראו: בג"ץ 474/73 פודים נ' המוסדות להשכלה גבוהה, פ"ד (1) 354, 355; בג"ץ 4126/94 גזית-כהן נ' המועצה להשכלה גבוהה (לא פורסם); בג"ץ 2295/97 אופק תא סטודנטים נ' האוניברסיטה העברית (לא פורסם); בג"ץ 5682/97 אטרי נ' רקטור אוניברסיטת חיפה (לא פורסם); בג"ץ 2182/97 מאור נ' האוניברסיטה הפתוחה (לא פורסם); בג"ץ 4187/00 להב נ'

אוניברסיטת תל אביב (לא פורסם); בג"ץ 5485/01 אבנר נ' המכללה האקדמית אשקלון (לא פורסם); ועוד).

47. לכן, אין אפשרות חלופית לתבוע אותה בבית משפט לעניינים מנהליים לפי פריט 11 לתוספת השנייה לחוק, ואילו הגדרת ה"עוסק" בפריט 1 לתוספת השנייה, הינה האפשרות המתאימה ביותר להגשת תביעה זו, בהתאם לסעיף 3 לחוק התובענות הייצוגיות.

48. נוסף על כך, קיימים מקורות רבים בחקיקה ובספרות המעידים על כך שהאוניברסיטה הינה "עוסק" ביחסיה עם הסטודנטים הרשומים אליה.

49. כך, למשל, קובע סעיף 26א לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958 (להלן: "חוק המועצה להשכלה גבוהה"), שמוסד להשכלה גבוהה שביצע עבירות על חוק המועצה להשכלה גבוהה, ייחשב כמי שביצע עבירה על פי חוק הגנת הצרכן, ובנוסף, הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן יוכל להפעיל סמכויותיו כלפי אותו מוסד להשכלה גבוהה:

"26א. מבלי לגרוע מן האמור בסעיף 26, יראו עבירה לפי פסקאות (2) ו-(4) עד (7) לסעיף האמור גם כעבירה לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, ולממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן לפי החוק האמור יהיו נתונות, לענין עבירות אלה, כל הסמכויות שיש לו לפי פרקים ה' ו-ו' לאותו חוק."

50. עיינו הרואות, המחוקק גילה דעתו, באמצעות הוראת חוק מפורשת, וקבע שחוק הגנת הצרכן חל על היחסים שבין מוסד להשכלה גבוהה לבין הציבור, ובפרט ביחסים שבין מוסד להשכלה גבוהה לבין ציבור המועמדים ללימודים.

51. חיזוק נוסף ניתן למצוא בדבריו של המלומד, פרופ' סיני דויטש, בספרו **דיני הגנת הצרכן**, הקובע כי יש לפרש את הגדרת "עוסק" בחוק הגנת הצרכן, באופן רחב, וכי אין להחריג מתחולת החוק גופים שהחוק לא התריג אותם במפורש, ובין היתר הוא קובע כי על פי הפסיקה האנגלית, אין מניעה שגם ארגונים שלא למטרות רווח, לרבות אוניברסיטה, ייחשבו בגדר "עוסק" מבחינת דיני הגנת הצרכן. ראה בספרו של פרופ' סיני דויטש, **דיני הגנת הצרכן**, תשס"א, כרך א', בעמ' 243:

"המבחן של עוסק אינו כוונתו לרווח אם לאו, שכן לפי אותו קנה-מידה ניתן להוציא ממסגרת החוק פעולות מכירה של מלכ"ר, שכן פעולותיהם נעשות שלא למטרות רווח כי אם לשם מילוי המדיניות של המלכ"ר שהיא מטרה ציבורית, בדרך כלל.

...

לסיכום: הגדרת המונח "צרכן" בחוק הגנת הצרכן מורכבת מארבעה מרכיבים מרכזיים: (1) החוק דן בעסקאות בנכסים ובשירותים. הכוונה היא לכל רכישה צרכנית, ולכן יש לפרש נכסים ושירותים בצורה הרחבה ביותר. יש לכלול בחוק כל שירות וכל מכירה או השכרה, ולהוציא ממסגרת החוק רק שירותים שהוצאו ממנו במפורש, כגון שירותי ובנקאות וביטוח. ...

(4) החוק מוגבל לרכישה מעוסק במהלך עיסוקו. ... יש לפרש מונחים אלה באופן ליברלי על-מנת לא לצמצם את תחולתו של חוק הגנת הצרכן...."

ובעמוד 239, שם:

"גם חוזים של ארגונים שלא למטרות רווח, כגון אוניברסיטה או בית חולים, ייראו כפעולות במהלך העיסוק."

52. אשר על כן, גם לצרכי ההליך דכאן, ברור כי המשיבה הינה עוסק, והוראות החוק להגנת הצרכן חלות עליה.

ד. הגדרת הקבוצה

53. הקבוצה מוגדרת באופן הבא: כל מי שהינו סטודנט כיום, או שהיה סטודנט באוניברסיטת תל אביב מאז ספטמבר 2007 (השנה בו נכנס לתוקף חוק זכויות הסטודנט), אשר נדרש לשלם לנתבעת עבור סריקת מחברת בחינה, של בחינה שנבחן בה.

54. ביתר פירוט: הקבוצה כוללת את כל הסטודנטים שנבחנו באוניברסיטה בחמש השנים האחרונות, בין אם שילמו בעל כורחם על מנת לממש את זכות העיון, ובין אם נמנעו מכך עקב דרישת התשלום.

55. לשון אחר, התובעת סבורה כי גם סטודנט **שלא שילם** לנתבעת ולא צפה במחברתו, ניזוק והינו זכאי לפיצוי בשל כך (הרחבה בנושא תופיע בהסבר על דרך החישוב של סכום התביעה).

ה. סכום התביעה ואופן חישובו

56. סכום התביעה הועמד על סך של 14,500,000 ₪, בהתאם לשיקולים שיובאו להלן.

57. הנזק שנגרם לקבוצה מורכב משני ראשים:

א. נזק ממוני; קרי, הסכום ששולם בפועל על ידי כל סטודנט שבחר לעיין במחברת הבחינה שלו- מוערך ב-30 ₪ לשנה לכל סטודנט.

ב. נזק לא ממוני שנגרם לכל סטודנט שהיה מעוניין לצפות במחברתו, אולם נמנע מכך בשל חובת התשלום- מוערך ב-70 ₪ לכל סטודנט.

58. הנזק הממוני נגרם כאמור על ידי חובת התשלום בפועל, וכל סטודנט שנאלץ, בלית ברירה, לשלם על מנת לממש את זכותו לעיין במחברת הבחינה, וכן על מנת לממש את זכותו לערער, זכאי לקבל החזר מלא על מה ששילם.

59. התובעת מעריכה את הנזק לכל סטודנט ב-30 ₪ לשנה, לפי הסכום אותו נאלצה היא עצמה לשלם בשנה השלישית ללימודיה, כפי שניתן לראות בפירוט **במאזן תשלומיה למדור שכר לימוד באוניברסיטה מיום 08.04.10, המצ"ב כנספח 9** לתצהיר הנלווה.

60. הנזק הלא ממוני נגרם לכל סטודנט אשר רצה לצפות בבחינותיו הבדוקות, אך נמנע מלעשות זאת בשל התשלום הכרוך בכך.

61. בהנחה שסטודנטים שואפים לקבל ציונים גבוהים, תזקה על כל סטודנט שנבחן במקצוע בכתב, שהוא מעוניין לראות מה עלה בגורל הבחינה שכתב, לאחר שזו נבדקה וקיבלה ציון; הן על מנת לערער על הציון במידת הצורך, והן על מנת ללמוד מהערות הבוזקים.
62. לכל ידוע כי ציונים גבוהים משפרים את הסיכויים למצוא עבודה משתלמת, ואף להמשיך בלימודים לתארים מתקדמים יותר בעתיד, ולכן הגבלת האפשרות להגיש ערעור מושכל, הנובעת מהגבלת האפשרות לעיין בהערות המרצים (אשר נכתבו במטרה לסייע לסטודנטים ללמוד מטעויותיהם להבא), בהכרח מגבילה את היכולת להגיע לציונים גבוהים יותר הן באותה בחינה והן בבחינות עתידיות.
63. סביר להניח כי גם התובעת עצמה הייתה יכולה ללמוד הרבה יותר מכפי שלמדה ולמצות יותר מן הפוטנציאל הגלום בה, וייתכן שאף הייתה יכולה להעלות את ציוניה באם הייתה מוצאת בסיס לערעור בחלק מן הבחינות, אילו רק הייתה זוכה לראות את הערות מלמדיה בכל הבחינות שבהן נבחנה. אולם, כאמור, זכות זו נמנעה ממנה, כאשר, נאלצה לקבל את ההחלטה על רקע שיקולים כלכליים, במקום להתרכז בלימודים בלבד.
64. מכיוון שכאמור, לא ניתן לאמוד במחיר מדויק נזק זה, של אי-מיצוי הפוטנציאל האישי ואובדן האפשרות לערער ולשפר ציונים, המבקשת מעריכה כי כל החמצה של עיון במחברת בחינה, שווה לפגיעה של 5 ₪. את סכום הנזק הכולל לכל סטודנט מעמידה היא על 70 ₪ בשנה, לפי החישוב הבא:
65. המבקשת מעריכה כי על מנת לקבל תואר "בוגר אוניברסיטה", נדרש כל סטודנט להשלים כ-140 שעות סמסטריאליות (להלן גם: "ש"ס") בממוצע. זאת על סמך השעות שנדרשה להשלים המבקשת בעצמה לשם קבלת התואר, וכן על סמך ידיעונים שהפיצה האוניברסיטה בתוכניות לימוד שונות, המצ"ב כנספח 10-א'-ד'.
66. כך למשל, על מנת לקבל תואר ראשון בכימיה (נספח 10-א'), יש להשלים 180 ש"ס על מנת לקבל תואר בוגר בהנדסה (נספח 10-ב'), יש להשלים בין 191 ל-226 ש"ס (מכסת השעות המדויקת תלויה במגמה). עבור תואר ראשון במשפטים וכלכלה (במסלול דו-חוגי, נספח 10-ג'), יש להשלים 197 ש"ס (141 ש"ס בפקולטה למשפטים ועוד 56 ש"ס בחוג לכלכלה), ועבור תואר בפסיכולוגיה (נספח 10-ד') יש להשלים סך של 116 ש"ס (84 ש"ס בחוג לפסיכולוגיה ועוד 32 ש"ס בלימודים מחוץ לחוג).
67. בהנחה שסטודנט מסיים תואר בשלוש שנים, אזי בכל שנה הוא משלים כ-47 ש"ס בממוצע, ומכיוון שבממוצע לכל 3 ש"ס נכתב מבחן, הסטודנט הממוצע נבחן ב-16 בחינות במהלך כל שנה, מבלי לכלול מועדי ב'.
68. בהנחה שסטודנטים רבים נאלצים להיבחן גם במועדי ב', מספר זה יעוגל כלפי מעלה, כך שבממוצע, כל סטודנט נבחן ב-20 בחינות בכל שנה.
69. משכך, אילו היו נסרקות כל מחברות הבחינה, ההוצאה הממוצעת לסטודנט הייתה 100 ₪ בשנה. אולם בפועל המבקשת מעריכה כי 14 מתוך 20 מחברות בשנה לא נסרקות (בהסתמך על דוגמתה האישית כאומדן לכך), ולכן מעמידה המבקשת את הנזק הלא-ממוני על 70 ₪ בשנה.

70. המבקשת מעמידה את סכום התביעה על ההערכה כי בשנים 2007 עד 2011 (השנה בה מוגשת התביעה), לומדים באוניברסיטה 29,000 סטודנטים בממוצע בכל שנה, וזאת על סמך **הצהרת הנתבעת במערך קשרי עיתונות, דוברות וייעוץ תקשורת, מיום 11.10.10 המצ"ב כנספח 11-א'-ב'**, כי בשנת תשע"א למדו בה כ-29,000 סטודנטים

71. העתק אלקטרוני של ההצהרה ניתן למצוא באתר האינטרנט הרשמי של מערך העיתונות והדוברות של הנתבעת בקישור:

<http://www1.tau.ac.il/pressoffice/index.php/press/messeges/2923-2010-10-11-11-34-29.html>

72. מאחר והצהרה זו ניתנה על ידי מערך העיתונות והדוברות הרשמי של האוניברסיטה, מתבקש בית המשפט לראות בהצהרה זו כהודאת בעל דין.

73. תחולתו של חוק זכויות הסטודנט מיום 1 בספטמבר 2007, ותחילתו של נוהל סריקת המחברות (וגביית התשלום על הסריקה) משנת 2004 כפי שנודע למבקשת לאחר ששאלה את הגב' נירה שירמן (המזכירה הראשית) מהפקולטה למשפטים. **העתק תשובתה של הגב' שירמן בדוא"ל למבקשת מצ"ב כנספח 12** לתצהיר הנלווה.

74. מכאן, שההפרה נמשכת מזה למעלה מארבע שנים, ולשם הנוחות, הפיצוי מחושב לפי הערכה של חמש שנים אחורה (בין היתר מכיוון שגביית התשלומים בספטמבר 2007 נעשתה עבור בחינות של כל סמסטר ב' של אותה שנה, שהחל כחצי שנה לפני כן).

75. מסיבות אלו, הועמד סך התביעה על הסכום:

(30+70) ₪ לכל סטודנט בכל שנה * 5 שנים * 29,000 סטודנטים בשנה = סה"כ 14,500,000 ₪.

76. לפיכך, המנגנון המוצע לפיצוי הקבוצה הוא פשוט במיוחד: החזר ישיר, בשיק או בזיכוי חשבון בנק, לכל הסטודנטים באוניברסיטה בחמש השנים האחרונות, ששילמו על סריקת המחברות לפי מה ששילמו (המידע קיים במאגרי המידע של הנתבעת), בתוספת של 70 ₪ לכל סטודנט, על כל שנת לימודים שהשלים באוניברסיטה, כפיצוי על הנזק הלא-ממוני שנגרם לו.

77. במידה והנתבעת כבר לא מחזיקה בידה נתונים מדויקים של הסכומים ששולמו עבור סריקות המחברות, מציעה המבקשת להיעזר בסכום האישי ששילמה בעצמה כסכום ממוצע בקירוב, ולהחזיר לכל סטודנט 100 ₪ פיצוי על כל שנת לימוד שהשלים באוניברסיטה. כך למשל, סטודנט שהשלים באוניברסיטה שנה אחת בלבד, יקבל פיצוי של 100 ₪, ואילו סטודנט שהשלים ארבע שנות לימוד באוניברסיטה, יקבל פיצוי של 400 ₪.

ו. תובענה ייצוגית הנה הדרך היעילה וההוגנת לבירור תביעה זו

78. כפי שיפורט להלן, התביעה עומדת בכל הקריטריונים הקבועים בחוק לאישור התובענה כייצוגית, ובהתאם לכך, תובענה ייצוגית הינה הדרך היעילה וההוגנת ביותר לבירור תביעה זו.

79. סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות קובע כדלקמן:

"(א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה";

...

(ב) בבקשה לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) - די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם לו נזק".

80. סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כדלקמן:

"בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;

(2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב;"

1. התובענה מעוררת שאלות של עובדה ומשפט המשותפות למבקשת ולחברי הקבוצה

81. כאמור, לטענת המבקשת היא וחברי הקבוצה הם "צרכנים" והמשיבה הינה "עוסק", כמשמעות מונחים אלה בפרט 1 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות. התובענה מעוררת שאלות חשובות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה גדולה של עשרות אלפי סטודנטים הלומדים ו/או אשר למדו אצל המשיבה, כמו גם סטודנטים לעתיד.

82. בנסיבות אלה, נכון יהיה לברר טענות אלה במשותף, במקום לנהלן בנפרד בתביעות נפרדות.

83. התובענה מעוררת בין היתר את השאלות העובדתיות והמשפטיות המשותפות כדלקמן:

א. האם ניתן לעיין במחברות הבחינה ללא תשלום?

ב. האם גביית התשלום עבור צפייה בעותק האלקטרוני של מחברת הבחינה מנוגדת לחוק זכויות הסטודנט?

ג. האם בהתנהלותה זו הפרה המשיבה את הוראות החוק המפורטות בפרק ג' לעיל?

2. קיימת אפשרות סבירה שהשאלות שבמחלוקת תוכרענה לטובת חברי הקבוצה

84. בהתאם להוראות סעיף 8 לחוק תובענות ייצוגיות, על המבקשת להראות, בשלב זה, אפשרות סבירה כי התביעה תוכרע לטובת הקבוצה.

85. לאור הראיות והאסמכתאות המוצגות בבקשה זו, כמו גם הוראות החוק המפורשות עליהן נסמכת הבקשה, תטען המבקשת כי היא עמדה בנטל הלכאורי להראות אפשרות סבירה זו.

ו. 3. הגשת תובענה ייצוגית, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת

86. כמפורט לעיל, קיים חשש כי חלק גדול מחברי הקבוצה שייצוגה מבוקש (אם לא כולם) כלל אינם מודעים לזכויותיהם או שהינם חסרים את האמצעים הדרושים לשם ניהול הליך משפטי ולפיכך, בהיעדר תובענה ייצוגית, הם לא יזכו בקבלת הסעדים המבוקשים, ועולם כמנהגו ימשיך לנהוג.
87. מדובר בסוגיה חשובה הנוגעת לזכויות היסוד של סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, המביאה להגדלת הנטל הכלכלי המונח על כתפי ציבור הסטודנטים הקורס ממילא תחת העול הכלכלי.
88. העובדה שלכל חבר קבוצה נגרם נזק כלכלי נמוך, יחסית, מקטינה את הכדאיות לחברי הקבוצה לתבוע באופן אינדיבידואלי ועל כן רק תביעת הנזק המצרפי תהווה תמריץ ראוי לניהול הליך משפטי.
89. בנוסף, החשש מהתגובה השלילית העלולה להיווצר בקרב האוניברסיטה ועובדיה כנגד מי שהיה להגיש הליך כנגדה עשוי אף הוא להניא תובעים פוטנציאליים מנקיטת הליכים באופן עצמאי.
90. יש לגרום למשיבה לחדול מהתנהלותה ונראה כי רק באמצעות תובענה ייצוגית הדבר יתאפשר.
91. בדרך זו תוגשמה המטרות העומדות ביסוד חקיקת חוק תובענות ייצוגיות.

ו. 4. קיים יסוד סביר להניח כי המבקשת מייצגת בדרך הולמת את עניינם של חברי הקבוצה

92. המבקשת נמנית על נפגעי התנהלותה שלא כדין של המשיבה ועניינה בתובענה זו זהה לחלוטין לעניינם של כל שאר חברי הקבוצה.
93. המבקשת נקטה יוזמה והגישה תביעה בשם כלל ציבור הסטודנטים אשר נפגעו עקב התנהלות המשיבה.
94. ב"כ המבקשת הינה עו"ד נמרצת ובקראה בזיני התובענות הייצוגיות, ומבטיחה היא להעמיד לרשות הקבוצה שירותי ייצוג משפטי ככל שיידרש על מנת לממש את זכויות החברים בקבוצה כלפי הנתבעת בעניין זה.
95. בהתאם לכך, קיים יסוד סביר להניח כי המבקשת תייצג בדרך הולמת את עניינם של חברי הקבוצה.

ו. 5. התובענה מוגשת בתום לב

96. כאמור, המבקשת הינה סטודנטית שכל עניינה היה להשלים את חוק לימודיה באוניברסיטה.

97. כאשר גילתה כי לשם מיצוי אחת מזכויותיה הבסיסיות כסטודנטית מן המניין, היא נדרשת לשלם עשרות שקלים מידי שנה, ומשבדקה ומצאה כי דרישת תשלום זו אינה כדין, החליטה לפעול על מנת לתקן עוול זה, כך שיתאפשר לה עצמה ולציבור הסטודנטים בכללותו לעיין במחברות הבחינה מבלי לשאת בעלות נוספת.
98. כאמור, וכפי שעולה מנספחים 4-7 שצורפו לתצהיר המלווה בקשה זו, המבקשת ניסתה קודם לכל להתדפק על זלתות גורמים שונים בפקולטות השונות, בתקווה להביא לשינוי המצב מבלי להזדקק לערכאות שיפוטיות.
99. משהתחוויר לה כי אין בכוונת האוניברסיטה לתקן את דריכה, וכי כל פניותיה הושבו ריקם, הבינה כי לא נותר לה ולציבור הסטודנטים מוצא, אלא באמצעות הגשת תביעה ייצוגית לבית המשפט הנכבד.
100. אשר על כן ברי כי המבקשת פועלת בתום לב, כאשר המניע העומד מאחורי הליך משפטי זה הינו הרצון לתקן את המצב המנוגד לדין, בו גובה המשיבה כספים שלא כדין מציבור סטודנטים חסר אונים, כמו גם להשיב לציבור זה את הכספים שנגבו הימנו שלא כדין.

ו. 6. גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת תובענה ייצוגית

101. התובענה מוגשת בשמם של סטודנטים רבים, בעבר בהווה ולעתיד לבוא, אשר להם אינטרס משותף וישייר בבירור התובענה בדרך של תובענה ייצוגית. באם לא יתאפשר בירור התובענה בדרך זו, תמנע מרובם המכריע (אם לא מכולם), האפשרות לקבל סעד כלשהו בגין המעשים נשוא התובענה, שכן חלק גדול מהם כלל אינו מודע לזכויותיו, וחסר את האמצעים והכישורים המתאימים לניהול הליך משפטי שיביא למימושן.
102. ועוד, מזוהר בציבור שנושא מטבע הדברים בנטל כלכלי, הנובע מעצם הצורך לממן את הלימודים האקדמיים, תוך שהוא עובד למחייתו, אשר לא סביר כי בידיו הזמן ו/או המשאבים הכלכליים לניהול הליך משפטי ארוך ויקר, לא כל שכן כאשר עסקין בסכום קטן יחסית.
103. על כן, באם לא תאושר התביעה כייצוגית, קיים חשש כי חלק ניכר מחברי הקבוצה, אם לא כולם, לא יוכל לעמוד על זכויותיהם והמשיבה תצא נשכרת מכך, שלא כדין, ואף תמשיך במדיניותה זו.

ז. סיכום וסעדים מבוקשים

104. לסיכום, מן המקובץ עולה כי המשיבה עשתה לעצמה לנוהג לגבות באופן בלתי חוקי כספים מציבור הסטודנטים הנמנה על שורותיה, תמורת מימוש זכותם החוקית לעיין במחברות הבחינה שלהם.

105. התנהלות זו מהווה הפרה של שורה של הוראות חוק, והיא אינה הולמת מוסד אקדמי בעל אופי דו מהותי, המחויב לסטנדרטים של הוגנות ותום לב.
106. אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה להשיב לחברי הקבוצה את התשלומים ששילמו שלא כדין עבור סריקות מחברותיהם כאמור, יחד עם הפיצוי המחושב בפרק ה' לבקשה זו, בסכום כולל של 14,500,000 ₪, היינו; סך התביעה.
107. בנוסף, או לחילופין, אם ימצא בית המשפט הנכבד כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות העניין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, מתבקש כב' בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו על פי סעיף 20 (ג) לחוק תובענות ייצוגיות ובתוך כך להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת ציבור הסטודנטים בכללותו, או למטרה ציבורית אחרת, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין.
108. להורות למשיבה לחדול מן הנוהל לפיו האופציה היחידה העומדת בפני הסטודנטים הנמנים על שורותיה לעיין במחברות הבחינה שלהם הינה בתשלום, באמצעות צפייה בעותק הזיגטלי הסרוק, ולאפשר להם לעיין במחברות הבחינה שלא בתשלום כמתחייב על פי החוק.
109. לקבוע כי המבקשת תייצג את הקבוצה, וכי באת כוחה תשמש כבאת כוח הקבוצה במסגרת ניהול התביעה הייצוגית.
110. לפסוק פיצוי מיוחד למבקשת ושכר טרחה ראוי לבאת כוחה, על שטרחה ונקטה בהליכים במסגרת תובענה זו.
111. ליתן כל סעד אחר שבית המשפט הנכבד ימצא לנכון ומתאים בנסיבות העניין;
112. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה בהוצאות בקשה זו ובשכר טרחת עורך דין כמקובל.
113. לבית המשפט הנכבד נתונה הסמכות העניינית והמקומית לדון בתביעה זו בשל שיעור הסכום הנתבע ובשל כתובתה של הנתבעת.

ר"מ 58034 מר
ליבי קורן, אדו.
ליבי קורן, אדו.

ליבי קורן, עו"ד

ב"כ המבקשת